

Paralelni procesi

izv. prof. dr. sc. Goran Arbanas, dr. med., FECMS
psihijatar, psihoterapeut, forenzički psihijatar
grupni analitičar, seksualni terapeut
Klinika za psihijatriju Vrapče

Psihoterapija je teška

Jer nas emocionalno angažira (kontratransfer, projektivna identifikacija)

Jer zahtijeva od nas da percipiramo paralelne procese

Jer zahtijeva od nas da na sebi promatramo nesvjesne procese (oksimoron)

Razine komunikacije

Sadržajna

Emocionalna

Igranje uloga

Ličnost klijenta

Sadržaj komunikacije

- Ono o čemu se priča
- Održavamo postavljanjem pitanja o sadržaju
- Većina ljudi prepoznaje komunikaciju samo na ovoj razini

Emocije u komunikaciji

- Kako se osjeća naš sugovornik
- Prepoznamo li da je u strahu, da je anksiozan ili da je ljut?
- Pitamo li ga za ove emocije?
- Kažemo li mu da smo ih prepoznali?
- Kako se mi osjećamo?

- Transfer i kontratransfer su emocionalni aspekti komunikacije, no uključuju i očekivanja

Igranje uloga

- Koju ulogu igra ova osoba u životu?
- Svi mi igramo neke uloge: žrtve, gazde, sveznalice, emocionalno nedodirljivog, osjetljivog, ...
- Ovo ćemo prepoznati, zadržati, ali nećemo (u većini slučajeva) komunicirati
- U analitičkim terapijama ćemo ovo analizirati

- Igranje uloga je posljedica transfera/kontratrtransfera, ali i objektivnih odnosa
- Važnost projektivne identifikacije – ovdje se najviše vidi!

Kako pratiti komunikaciju?

- Slušati i davati do znanja da slušamo
- Više slušati, a manje pričati (uputa faraona svome sinu)
- ne suditi!
- pokazati interes i brigu
- postavljati otvorena pitanja
- davati do znanja da ga slušamo (a-ha, da i onda ...)

- Empatizirati i pružati podršku
  - empatizirati ne znači preuzeti klijentove brige
  - niti imati dojam da ga jedino ja mogu spasiti
  - ne koristiti klijenta kao zamjenu za vlastiti osobni život

Drugim riječima, klijent treba simpatiju i razumijevanje, ali ne sentimentalnost i preveliku uključenosti

Važna funkcija komunikacije koju često zaboravljamo (sjetite se faraona)

- Kontejnirati (contain, kontejner)

kontejniramo osjećaje, strahove, želje, projekcije, nelagodu, anksioznost naših klijenata

Kontejnirati znači da nismo ušli u projektivnu identifikaciju!

- Kontejnirati
  - sve se smije osjećati i reći, ali ne i napraviti
  - čak i agresivni sadržaji
  - čak i teški i depresivni sadržaji
  - ima li klijent dojam da ste mu saveznik u njegovoj bolesti

Druga funkcija komunikacije:

Ventilirati klijentove osjećaje

- pitajući ga za osjećaje
- priznajući njegove osjećaje kad ih vidimo
- ne negirajući mu i ne uskraćujući mu mogućnost da o osjećajima govori i da ih pokazuje

- Priznati klijentove osjećaje
  - npr. Vidim da ste ustrašeni. Mogu li ja učiniti išta da to umanjim?
  - npr. Vidim da se ljutite. Što je uzrok vaše ljutnje?

- Suzbijati manifestaciju vlastite emocionalne reakcije to znači (ne ući u projektivnu identifikaciju):
biti svjestan svoje emocionalne reakcije
ne bježati od nje (priznati si)
ne pokazati je

- Što kad se pacijent žali na nešto iz terapije
  - npr. zaboravili smo ga nazvati i otkazati terapiju
  - npr. zijevnuli smo za vrijeme terapije i to nam kaže
  - npr. nismo prepoznali da je zadnji puta bio jako uznemiren
  -

Struktura ličnosti

Naša ličnost utječe na terapiju

Što je ličnost?

Trajni obrazac ponašanja, doživljavanja, reagiranja, emocionalnog angažmana i pogleda na sebe i svijet oko sebe.

Vrste ličnosti

- Stara Grčka
- Melankolik, sangvinik, kolerik i flegmatik
- sangvinik: otvoren, šaljiv, druželjubiv, ekstravertiran, nametljiv, optimističan
- kolerik: svadljivi, nefleksibilni, odlučni, brzi, uvijek u pravu
- melankolik: perfekcionisti, anksiozni, introvertirani
- flegmatik: pasivni, mirni, emocionalno kontrolirani

Nova podjela ličnosti

- U tri sklopa, deset vrsta /tipova/
- Sklop A (čudni): shizoidni, shizotipni, paranooidni
- Sklop B (ekstravertirani): narcistični, hitrionični, antisocijalni, granični
- Sklop C (introvertirani): anksiozni, ovisni, opsesivno-kompulzivni, pasivno-agresvini

Normalna ili patološka ličnosti

- Poremećaji ličnosti
- Kad su osobine toliko izražene da prave probleme osobi (distres) ili okolini ili su zbog njih nefunkcionalni
- 13% populacije

Poremećaji ličnosti

- Razlika prema duševnoj bolesti
- Najčešći razlog za otežanu komunikaciju

- I kolegice i nadređeni mogu imati neke od crta ličnosti (agresivne, narcistične, opsesivne, ovisne)
- Supervizija!

I ja mogu imati neke teške crte ličnosti

- To je najteže prepoznati
  - kad se neke situacije ponavljaju
  - kad je ista stvar i kod kuće i na poslu
  - nisu baš uvijek drugi krivi
- Što učiniti
  - biti svjestan svoje osobine i na nju paziti
  - prilagoditi hobije/prijatelje svojim osobinama
  - priznati svoju osobinu

Vratimo se praksi

- U svakoj komunikaciji treba pratiti više razina komunikacije:
  1. Vlastitu emocionalnu reakciju
  2. Sadržaj komunikacije
  3. Emocionalnu pratnju komunikacije
  4. Ulogu koju osoba ima
  5. Ličnost osobe

Vlastita emocionalna reakcija

- Prepoznati da je imam (sjetiti se to na početku svake komunikacije i tijekom komunikacije)
- Prepoznati koja je to emocija
- Sjetiti se da je to kontratransfer (i transfer od strane pacijenta)
- Pokušati suzbiti manifestaciju ove reakcije

Sadržaj komunikacije

- Što mi pacijent govori
- Pratiti sadržaj, postavljati potpitanja
- Rezimirati, ponoviti
- Pitati ima li još što za reći
- Pitati ima li kakva pitanja za nas

Emocionalna pratnja

- Koji transfer ima pacijent
- Što pacijent sada osjeća
- Provjeriti čujemo li/vidimo li dobro
- Pitati ga možemo li mu kako pomoći s ovom reakcijom

Igranje uloga

- Koju ulogu ima pacijent
- Ovo ne komentirati, već znati za sebe u suportivnoj terapiji, a konfrontirati ga u analitičkoj terapiji
- Korigirati svoja očekivanja
- Prilagoditi savjete, način komunikacije njegovoj ulozi

Ličnost pacijenta

- Koju ličnost ima pacijent
- Korigirati svoja očekivanja
- Prilagoditi savjete i način komunikacije njegovoj ulozi

- Mi smo profesionalci, mi se moramo prilagoditi pacijentu; a ne obrnuto
- Pacijent može biti svakakav, mi ne možemo (kao ni trgovac, dok kupac može biti svakakav)